

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ հմր. 8 Մճ.
Պաշտոնաց 40 Մճ.
Վեցամս. Կ. Պոլսոյ 4 Մճ.
Պաշտոնաց 3 Մճ.
Օտար երկրներու 50 Ֆր.
Մանուկման տուրը մէկ անգամի հա-
մար 3 զուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 2 զուշ է. աւելի անգամներու
համար զատ սակարկութիւն կըլ-
այ :
Իրաքանչիւր թիւ 2 զընոց թուղթ .

ԼԵՐԱԳԻՐ

ՀԱՆՍԱՊԱՋՕՐԵԱՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճանրու-
ած աւելը խորագրութեան վրայ է :
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ
կամ որ և ինչ գրութիւն խորագրի
— ճնորդին պիտի ուղղուի , զալա-
թիս լիարժեքը չափուի թիւ
198 , Նորո խան , Մասիսի գրասեն-
եակը :
Ճանրուած աւելը չվճարուած նա-
մակ չընդունուիր :
Չտարած նամակ , յողում , եւ
եւ չեն տրուիր :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԽՈՍԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 49 ԳԵՏՐՈՎԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Անգղիական կառավարութիւնը
խորհրդարանական թուղթեր հրատա-
րակելու սովորութեան հետեւելով ,
իրեն Հռոմի խառն յանձնարար-
հրդէն տեղեկագրութեան յաջորդ-
այս անգամ ևս հիւպատոսական թղթ-
թանգարաններ հրատարակեց , որք
Ռուսաց և Պոլսոյ թուղթի մէջ
ի դործ դրած ընթացիկ վրայ տեղե-
կութիւն կուտան : Որք լէյտնէնտ Մար-
մարայի նաւատորմին առաջին վիրա-
բայ՝ Պ. Պըքլի տեղեկագիրը կը հա-
ղորդէ արտաքին գործոց նախարարին՝
Արեւելեան թումանի մէջ իրաւացի-
կատմամբ ի դործ դրուած թշնամա-
նաց վրայ : Արեւելեան թումանի և փոխ-
պէի մէջ ամեն գիւղ քիչ շատ աւեր-
ուած և մասնաւորաց աղարակները
քանդուած էին : Փոխպէի բոլորովին
կերպարանաւորեալ եղած է , և Տաճկաց
թաղին մէջ անմիտ տուն մը չէ մը-
նացած : Պոլսոյ թումանի քաղաքին
կերպարանաւորեալ աստիճանի փայտե-
կընդերն և թուրքերն իրենց հո-
ղերը դառնալէ արդիւնք համար
սարսափ կը տարածեն անոնց մէջ :
Տաճկաց կիներն ամենէն անարդ-
պիւ կը գործածուին , և մարդիկ
տնտեսական շահատուծեան կ'ենթարկուին ,
կը գանակոծին կամ գնաւորով կը
զարնուին , և իրենց բոլորներն ան-
լսելի կը մնան : Վերջապէս երկրին
գլխաւոր իշխանաց վրայ կատարուած

բռնութիւններն աւելի ծանր են քան
թէ երկու տարի առաջ Պոլսոյ վրայ
վրայ գործուածները : Փոխպէի հիւ-
պատոսը սեպտեմբերի մէջ դաւաճին
Ռուս կառավարիչ Լիւքսեմբուրգի
վարին ծանուցած էր Սարը Տանիւ-
մէնա գիւղին մէջ իսլամացի վրայ և
զած բռնութիւններն , և քանի մ'օր
վերջը Ռուս զօրավարն հիւպատոսին
այցելութեան երթալով եղածներուն
ստուգութիւնը խոստովանած էր .
սակայն յանցաւորները պատժուած
չէին , յորմէ Անգղիացի հիւպատոսը
կը մակարեւել թէ այս գործերը Ռու-
սաց զիսակցութեան կը կատարին ,
կամ Պոլսոյ ընթացքին վրայ աչք
դրելու բարձր հրամաններ կան :
Հիւպատոսը կրտէ թէ ինք թուրքաց
յուսի վարչութիւնը միշտ տեղեկագ-
րած էր , բայց հիմա Պոլսոյ իւր-
գլխաւոր թումաններ կարի շատ կը դերա-
զանցեն Օսմանեան իշխանութեան
ժամանակի գործերը : Տաճկաց կող-
մէն գործուած մէկ մարդասպանու-
թեան փոխարէն այժմ ամբողջ Տա-
ճիկ գիւղերը վրքանդուին : Տաճկաց
իշխանութեան ժամանակ երբ կ'օր-
քի գէտ թշնամանք կըլար , կարեւ-
որութիւն կըստուէր , բայց այժմ « քը-
րիստոնեայ » կառավարութեան մը
ներքեւ Արեւելեան թումանի քաղաքին
մէջ իսկ միլիթ մը չէ մնացած : Եթէ
թուրքերն երբեք տեղացի քրիստո-
նէից հետ խրոխտաբար կը վարուէին ,
սովորաբար այնպէս չէր իսկ հիմա
Պոլսոյ անմարդավայել կերպիւ
հեղեղութեան և թշնամանաց առար-
կայ կընեն նախկինիսկից ցեղն , ինչ-

պէս Գըրգըլիսէի մէջ , ուր թուր-
քերուն շարակը հեծնելով պառտեցան :
Այս ամէն պատմութեան մէջ
գուցէ չափազանցութիւններ ալ գըտ-
նուին , որովհետեւ հիւպատոսներուն
կողմնակալութիւնը կասկածէ ազատ
չէ , այսու ամենայնիւ Պոլսոյ վրայ
վրէժխնդրութեան գործեր կատարե-
ցին և « ակն ընդ ակն » սկզբուն-
քն ընդարձակուէն գործադրեցին՝
Բումբէի մէջ մնացած Տաճկաց վրայ
Գլխաւորաբար պէտք է խոստովանել
որ երկրին քաղաքական կրթութիւնը
շատ ետ մնացած էր . մասնաւոր ոճ-
րագործութիւնները շատ անգամ ան-
պատիւ մնալով վրէժխնդրութեան ըղ-
գայում բարձրած էին , և երբ Պոլս-
ղաքը միշտ գտան , տասանորդով
կատարեցին այդ վրէժխնդրութիւնն :
Ահա անհաղթելու կամ ուրիշ պատ-
ճառներով արդարութիւնը չգործադ-
րելուն հետեւեալն այսպիսի աղետաբեր
եղաւ : Այսու ամենայնիւ Ռուս պաշ-
տօնատարը չեն կրնար պատասխանա-
տուութիւնէ ազատուիլ գործուած բռն-
ութեան մասին : Իրենք կը պնդեն
թէ քաղաքակրթիչ պաշտօնով մը մը-
տած են իւրոպական թուրքի մէջ ,
ուր սակայն աւերումն ու խեղճու-
թիւնն և « ակն ընդ ակն » սար-
սափելի օրէնքը կը տիրէ , և ոչ թէ
քրիստոնեական անյիշատակութիւնն
ու մարդասիրութիւնը Ռուսիոյ կայս-
րը վերջնական դաշնակցի վաւերա-
ցընելու առթիւ հրատարակած յայ-
տարարութեան մէջ պատերազմի ար-
դասեաց մին կը համարի թուրքի
քրիստոնէի վրէժխնդրութեան ,

բայց ո՞ր քրիստոնէից ակնարկու-
թիւն կընէ : Եթէ ընդհանուր քը-
րիստոնեայներն ըսել կուզէ , անոնց
վրէժխնդրութեան քաղաքական վատ-
թարացաւ , մասնաւոր Ռուսական
զօրաց ազատել կարծած « քրիստոնէ-
ից » գործած խեղճութիւնները կըլ-
նան անսահման վնաս տալ բուն թուր-
քից քրիստոնէից : Եթէ երկու տարի
առաջ գործուած սպանութեան մը
համար ամբողջ տաճկական գիւղեր
քանդուին , անոնց բնակիչները սար-
սափահար փախչելով ուղղուին Օս-
մանեան իշխանութեան ներքեւ մը-
նացած երկրները գաղթեն , և հոն
մնացած քրիստոնեայներն վրէժ առ-
նուն , եթէ Օսմանեան պաշտօնատարը
ալ Ռուսաց պէս անտարբեր մնան ,
կրնայ ըստիլ թէ քրիստոնէից վրէժ-
կը բարւոքած է , և ինչպէս անցեալ-
ները կընէինք , դառն հեղեղութիւն
մը չէ՞ այս խօսքը : Ռուսիոյ յանուն
մարդկութեան հարկ կը համարուի
բողբու վերագրելով խեղճութեանց
դէմ , որք թուրքից քրիստոնէից ա-
մենամեծ վնաս կուտան :

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ԹՈՒՂԹ ՄԱՐԿՈՍԻ ԱՂԱՅԻՆԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀԻ , ԱԶԳԻ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑՈՒ
ԱԶԳԱՅԻՆԻԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Անգղիական պատմական Տէր Ներսէս
Արեւելեան թումանի և Պոլսոյ թումանի
Հայոց . — Կ. Պոլսի Գրքերու-Քիւն Ար-
եւել 4878 — Երեւան 160 — թիւ 1 :

Այս հրատարակութիւնն արդէն աղ-
գին մէջ քիչ շատ ծանօթացաւ , և
ընթերցողը լրագրոյ մէջ եղած ծա-
նուցումն ամփոփելի ի վեր կը տես-
նան : Այսու հանդերձ իւր նոր հրա-
տարակութիւն կը նկատուի , որով
հետեւ նիւթն և արդիւնքը միշտ նոր
է և ներկայ ժամանակիս մէջ կար-
ծեալ թէ պէտք է մասնաւորութիւն
մը առաջ հրատարակութեանց որ
հայ Աղգայնութեան վրայ կը ճառեն
Հատորոյն սկիզբը Յուլիս 12 թը-
ւականաւ ուղերձ մի կայ առ Ամեն-
Պատրիարքին : Այդ թուականը կը
յայտնէ թէ Աղգայնեան Եփեսոսի
զբաժնի ամեն գեղ. աղգր չէր գիտեր

ճշգրիտ թէ ինչ վրէժի պահուած էր
իրեն , և հեղինակն ալ յայտնաբեր-
եալ (յերես 137) թէ « յուսանք որ
Պէրլիմու տեղութեան ժողովը մեր հայ-
րենի երկրին մէջ մի աղգայն վար-
չութիւն կը հաստատէ » . և այս գիտ-
մամբ ալ բոլոր իւր մատուցութիւնն
ուղղած է Հայոց աղգայնութեան հի-
մերը բացատրելու :
Գրաթիւնը միտհոն է , ինչպէս
կը վայելէ թղթի մը ստորագր. և կը զըր-
կէ ընթերցողը այն բաժնումն ընե-
րէն » որք ընդարձակ նիւթ մը դի-
ւերմունքի ընելու կը ծառայեն :
Միւս կողմէն գրութիւնը բանասո-
սութեան մը ձեւ կառուաւ , և հեղի-
նակին հանձարն առաւել կը վայելի
ի նմա . իսկ ուր նոր հրատարակու-
թիւնը մասնաւոր և սեփական կեր-
պարուն մը կըլինուի , իւր իմաստա-
րական ոճն է : Գարդ. Հայոց պատմու-
թիւնն աւանդական ձեւէն դուրս չե-
լաւ , և ինչ որ աղգայն պատմիչը
հետզհետէ աւանդեցին և ջանքան
հաւատարմութեամբ հաւաքեց , բո-
լոր աղգայնաց մտայ և գրչին և ուս-
ման նիւթ եղած են իրենց նախնայն

ձեւին ներքեւ : Պատմութիւնն երկու
գլխաւոր բովի պիտի անցնի և զոռուի
որ կատարեալ ըլլայ . քննադատու-
թիւն և իմաստաւորութիւն . և այդ-
եղիւ կեանքն ալ դեռ մեր արդի
հեղինակաց ընտանի չեղան , և աղգն
ալ կարծես չուզեր իւր աւանդական
վրայ կերակայական դիւրեքն վեր-
դառնալիս և մէկէն կը բողբուէ թէ հե-
ղինակ մը կամ բանաստեղծ մը թէ թէ
աւանդական վրայ այս կամ այն
կէան սուղ չէ , կամ թէ երեւակա-
յական մեծութեանց դարաւորներն
արդեամբ չեն արդարանար :
Աղգայնեան Եփեսոսի այդ ճանրէն
հետեւեալով Հայոց պատմութիւնն ի-
մասնաւորութեան նիւթ կընէ . և ե-
թէ ոչ ինքն առաջին գլխաւորութեան
ներքէն մին , կ'ուզէ զմեզ ալ ընտե-
րացել քիչ մը մեր պատմութեան
վրայ անաշու ակնարկ մի նետել , և
դէպքերն ու պարագաները մէկ կողմ
թողլով ընդհանուր տեսութեամբ
ստեղծել թէ Հայերն ինչ էին կամ
ի՞նչ եղան :
Երեքի կը բաժնէ այդ գլխաւոր
թիւններն իւր թղթի մասնաւորին

մէջ . այսինքն են , Ալիսար , Աղգ . և
Եկեղեցի , թէպէտ և գրութեան ըն-
թացից մէջ երեք մասերն իրարմէ-
սահմաններով բաժնուած չեն , և ե-
րեքն մէջ ալ կը գիտէ միշտ աղգայ-
նութիւնը բացատրել : Իւր խօսքը
կ'սկսի անգամին հին պատմութեանց
ժամանակէն և ուշի ուշով կը գտնէ
այն որ Հայոց սեփական է , և այն
որ դուրսէն եկածու : Ամեն դիպաց
և վրայ մէջ կուզէ աղգայնութիւ-
նը , որ է ըսել Հայութիւնը , երկու
հանել , և ուր որ կործանուած և վնաս
կը տեսնէ , կը ջանայ արդարայնել
Հայը . և եթէ ոչ Հայը , գտնէ Հա-
յութեան ողին , որ Աղգայնեանի
համար ինքն իրեն կատարեալ զը-
մանց աղբիւր մի է : Նշանաւոր են
այն խօսքերն որովք Աղգայնեանց
ի Հայաստան իշխանութիւնը կը քը-
նադատէ , և Պարթեական սղոյն
թերութեամբ Հայոց խեղճութեան
բուն պատճառները մէջ տեղ
թորեցան , կ'ընէ (յերես 17) , Ար-
շակունեաց հարստութեան բարձմա-
նը վրայ կ'ողորմէ , եւ ընդհանրաւոր
աղբաւով կ'ողորմէ Աղգայնեանց հա-

Եւ բոլորական լրացիւնը իբր հաւա-
նական կը ծանուցանեն թէ Պէրլինի
Անգղիական գեապան լորտ Օսո Րը-
ուէլ մայրաքաղաքին գեապան պիտի
անուանի Սըր Լէյաթի տեղ, եթէ
այս վերջինը լորտի առաջնան բարձ-
րանալով Անգղիա մնայ: Արեւելեան
Բուսիլի կազմաւորութեան գրադար
Էրազմական յանձնախորհրդին մէջ
Անգղիոյ աւագին պատուիրակ Սըր
Տրըքմինտ Ուոլթի ալ Կ. Պօլսոյ Անգ-
ղիական գեապան անուանիլն հաւա-
նական կը համարուի:

Վիեննայի Գաղղիական գեապան
Վօլի կոմսն հրաժարական տուած ի-
նեւով, Համալի հեռագիր մ' իբր
հաւանական կը ծանուցանէ թէ մայ-
րաքաղաքին Գաղղիական գեապան
Պ. Յուրնիէ Վիեննայի գեապան պիտի
անուանի, և թէ Աթէնքի Գաղղիա-
կան գեապան Պ. Թիւսո մայրաքաղաքս
պիտի գայ իբր յաջորդ Պ. Յուրնիէի:

Վեհ Սուլթանն հրաման քրա-
կայսերական (խասսա) զօրաբաժին մը
կազմել 12 վաշտ զօրքէ, որուն հրա-
մանատարական անցնելու պիտի Օսման-
եան բանակին սպայակոյտին նախա-
դաշ Լիւսի Թէֆթիկը. փաշան, որ այս
տա թիւ Թէֆթիկի աստիճանն ստացաւ:

Սոմսի նորընտիր իշխան Գօթփա-
քի Ասոսիտէն փաշան այսօր իւր պաշ-
տօնատեղին կերթայ յատուկ շաղա-
նաւով:

Վաղը իւր ծանուցանէ թէ Հեւ-
լեանական խնդրոյն նկատմամբ տակա-
ւին վերջնական հրահանգ չէ զըրկ-
ուած Մուխթար փաշային:

Սթամբուլ կրտէ թէ այն խնդ-
րոյն վրայ կարծեաց անհամաձայնու-
թիւն ծագած է նախարարաց խոր-
հրդին մէջ:

Սուրբթ օրը շաղախաւ մը Պուր-
կաղէն Ռուսական զօրք տանելով Ռու-
սիա տարաւ: Ռուսաց զինուորական
իշխանութիւնը 10-15 շաղախաւ տ-
արաւորած է զօրաց փոխադրութեան
համար:

Աղբիւնաւորութեն կը գրեն թէ քա-
ղաքին Յունաց մեղադրութիւնն փոխ-
կը բաւական բարեօրոժ է, և թէ
անոր անձին վրայ բռնութիւն ընող
Պուրկաղիներէն վեց հոգի Ռուսաց պա-
տերազմական տանին տալիս կը գա-
ւին յԱղբիւնաւորութիւն:

Տեղւոյն քաղաքային և զինուո-

րական կառավարութիւնը տակաւին
Ռուսաց ձեռքն է, և Օսմանեան
զօրքը գեաւորութիւնն չէ մտած:

Տէմիթիքայի նորընտիր կառա-
վարիչ ճօրճի փաշան Աղբիւնաւոր-
ութիւն վերադարձեր է:

Վերջին տեղեկութեանց նախընթաց,
յիշեալ փաշային վրայ պատմուած
եղեկութիւնները չափազանց են և-
ղեր: Բայց Պուրկաղի ճօրճի փաշա-
ն իր մէջ ծառան վերադարձեր են:

Բէրայի երեւելիներէն քանի մ'ան-
ձինք Գիւլալ Լիւթիէնտիտէն աւու-
նով ախուսի մը (Սէրբը) հաստատե-
լու ձեռնարկած են, որոյ մէջ ամէն
ազգէ մարդիկ պիտի կրնան ընդու-
ուիլ:

Սոյն տեղեկութիւն հաստատութեան
պէտք եղած նախնական ծախքերն
հոգալու համար՝ պարահանդէս մը
պիտի տրուի:

ԿԱՍԱԿԱՆՆՈՒԹՈՒՄ

ԷՕԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՔ

Շարժմ իրիկան գոյաւեցաւ	43.29
Այս տարւոյ բացուեցաւ	44.2
Գն օրին	44.1
Բուսիլի երկրորդ	Քր. 50
Թիւրքաւոր	Լր. 443

ԸՆԹԱՅՐ ԱՐԴԵՐՊՈՅ

Կ. Պօլսո 17 փետրվար

Պատի թէ յիշատի բաժնի	Անգլ. Լր. 4.22
• Գիւլախիւսի կառն	3.25
Կ. Պօլսոյ Պատրիարքին	6.45
Քրիստի յիշատի	5.45
Փոխ	1863 78
• 1865	80
• 1869	78
• 1872	24
• 1873	75
Թրամուայ	(Օսմ. Լր.) 1.75

ԸՆԹԱՅՐ ԳՐԱՄՈՅ

49 փետրվար

Անգլ. Լր.	409.10
Նարոյնի տակի	87.13
Իմիւսիւսի Ռուս	89.46
Գրքերից	34.40
Մէտիսի տարբերութիւն	7.5
Հիւսիսայ	424
Պրիւսի	480

Օտմ. կայսերական Պանքան այսօր
120 զրդ գին որոշած է թղթադրամի փո-
խանակութեան:

ԼՍԱՐԱՆ

ԸՆԹԱՅՐՍՈՒՄԸ ԸՆԴԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ի Թաթարի Բաթէի ընկերութեան Օրէնքի-
ն Բ. ԵՐԱՆՈՒՄԸ. ԵՐԵՎԱՆԻ
1878 թիւոր. 19 ԲԵ. գրեւոր ի Ժամ 2 1/2

Եալ գաւառաց մէջ բնակութեամբ
վարժութիւնն ստանալուն պատճառաւ
Մառաթիւր կընդունիմք որ Պօլսոյ մէջ
այսօր տիրող բարբառոյն մէջ ալ ուղ-
ղելի կէտեր կան, սակայն իւր գոր-
ծածած բարբառոյն մէջ ալ այնպիսի
կէտեր կան, որք չ'այ լեզուին
բնութեան և թէ՛ տա հասարակ լեզ-
ւարանական սկզբնային յարմարիւ
նքինակ իմն «ու մ» վերջաւորութեամբ
բայանուանց գոյականաւոր տուածներ
տեղ իբր ամառան գործածուիլը
ներգործական բայից սեռի ինքիւրը
կամ որ նոյն է կրող ենթակային շարժ-
ման կամ տու շարժման յայտարար
հորովով բացատրուիլ և այլն:

Սակայն միշտ դժուր է Աղաբեզ-
եան էֆէնտիի դիտումը, որով լեզ-
ուի կենսական ինքիւրը կը յուզէ: Ե-
րանի թէ ուրիշ հեղինակներ ալ, և
մանաւանդ զբախան և զբախական
ընկերութիւններ, այն ինքիւրը յու-
զեն, և հնար ըլլայ մաս առ մաս մեր
աշխարհիկ բարբառոյն մանակներու
թիւնը, պարզութիւնն և կանոնա-
րութիւնը ստանալ, և ունենալ ձեռ-

ՄԱՍԻՍ
Նուագ (Գաղղիական) Տ. Լ. Ք.
Չախաճեան
Բանախօսութիւն — Տօրթ. Մ. Հ. Լ. Լ. Լ.
ՄԱՐԿԱՆԻՔԻՆ
Գաղղիական լեզուի տեղեկաց — Մարտ-
գալական կազմարան. — Անթոնիսի և
Մարտ. — Մեքենական և քիմիական ե-
րկայլք մարտողութեան:

ՄԱՍԻՍ Բ.
Նուագ. — (Նոյն)
Բանախօսութիւն. — (Նոյն)
(Շարունակութիւն)

Ի Լ Ա Ն
Նիզամիյէ սարահանէ վէ գաղէվ-
րահանէն իշուն մահափուլնու մահ-
սի վէհ ինչ նըմիւր պէյաղ վէ նըմիւր
տիկէրի շէքեր բէնի զարաք միւսպայ-
եա օրունաճաք օրան օն պին աղլըն
բէվէնտէք պէզի հէման թէպիւմ օ-
լընմաք վէ մաքալաք սէնտիւնին վի-
րուտի ինչ մաւաճէվսինին ինքիւրը
հիւսալը ինչ հէման նիզամիյէ խաղի-
նէսին վէրիւմք շարթը ինչ պիւր պի-
րի իւզէրինէ պէհէր աղլըն տօքան
պէշ փաշայա զարաք թալիպի էօհ-
տէսինտէ օլուպ շուպալթը բուսիւնին
իկիւրի պիւրինի շէհարէնպիւր իկի-
նիւ թէքար միւնադատար պիւր ին-
րա քարալը գալթիսի վէրիւմք ինչ-
տէն, ինչ ինչ մէք թալիպ օլունալ-
ընն եւվի մէք իւրաք Տարթ Շուրա-
յի ասքերիյէ կէրէլէրի:
18 շուպալթ 1879
Պապը Սէրապէրի

Նիզամիյէ նմը աղիւ խոսքեալ-
նին Այվանեքայ վէ Գառափաշա վէ
թիւ ֆէնքհանէ տէ իկիւրիւնէրինտէ մէվ-
ճաւ օլուպ ֆիւրուիթ օլունմաք իւզ-
րէ միւսպիտէյէ գօնուլան իւզ եիւզ
շուպալթան պէշ եիւզ շուպալթա քա-
տար շէպիւրթի թարթիսի քարալտա
պահալը եիւզիւք քայիմէ եիւզ զըշ
օլարաք փէյիւնէն թէպիւր օլունալաք
մէքիւր ատէլիւմէնէրտէն աղլընմաք
վէ շուպալթալը պօշալթալը տէ-
յիւրմէնէն իյատէ քըլընմաք շարթը ի-
նչ պէհէր շուպալթ իկիւրի պիւր զըշա
թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ շուպա-
լթը բուսիւնին իկիւրի պիւրինի փէն-
շէնպիւր իկիւրի թէքար միւսպիտէ-
սի պիւր ինրա գառալը գալթիսի վէ-
րիւմք ինչտէն, ինչ ինչ թալիպ ինչ
թալիպ օլունալըն եւվի մէք իւրաք

Տարի Շուրայի ասքերիյէ կէրէլէրի:
18 շուպալթ 1879
Պապը Սէրապէրի

Տօղ սան պէշ սէնէի բուսիւնի մար-
թը իպթիտալընտան մայիս նիշայէ-
թիւնէ գառար կէրէք Տէրապալթի
վէ պիւրալտէլտէ ինչ մէքեթիւր շա-
հանէ վէ սայլը մէվադիսի ասքերիյէ-
տէ վէ կէրէք Չալթալա վէ Չօլլու
վէ ճիւրալտա պիւրունան ասքերի
Շահանէյէ պիւր սէնէիւք օլունալ իւզ-
րէ գօնիւրթ թալթիւր թալթիւր լա-
միւտան պաշալ օլարաք մէքիւր իւզ
այ զարթընտա հէր նէ միւսպալ լա-
լթալի օլունալ ինչ ինչ աղլընմաք
վէ պալ լալմիւր մարթ ինչ նիւսանտա
վէրիւմք լալմիւր սէլալի գօլուն վէ
սէնտանը սիկիւրթը օլունալ վէ մայիս-
տէ աղլընմաք լալմիւր տալիս երթէք
զըլըրճըք վէ գառալման վէ գըրըր օ-
լարաք վէրիւմք վէ պէհալը Տէրա-
պալթ վէ պիւրալտ սէնտէտէ տալ-
քանալտա միւսպիւր վէ գալթը միւս
լիւմ թէպալի տէվէթի ալիյէտէն օ-
լուպ, էստալթ թարափընտան սալթը-
մալտա օլան հէր նէվի լալմ ֆիւյա-
լթընն ինչայ Օսմանի եիւզ զըշա հի-
սապիյէ պէհէր եւվի ֆիւյալթ վիւսալ-
լալթը Շէհիւր էմանէթ ինչ թօլալթ
աղլընպ զիւրի էմանէթ մէքիւրտէն
թառախըլա տէֆթիքի տայրի ասքէ-
րիյէյէ ճէլալ օլունալալթ հալթը օլան
ֆիւյալթտան Տէրապալթ վէ պիւրալտ
սէլալտէ իշուն վէրիւմք լալմիւր պէ-
հէր զըշտէնտէն զըրդ փալալ վէ
Չալթալա վէ Չօլլու իշուն վէրիւմք
լալմիւր պէհէր գըշտէնտէն էլի փա-
լա թէնիւրիյէ շէրայիլթ մալիւմէյի-
լէ Մալիյէ խաղիւնէսինտէ վէրիւմք
վէ պիւր սէնէիւք օլունալ իւզրէ պէր
վէհէր մուհարթէր գօնիւրթ թալթի-
սայր ասքեալ մէրի վէ միւրթէ-
պէր թալթալալթ վէ պալ լալմալ
Տէրապալթ ինչ Չալթալա վէ Չօլլու
իշուն վէրիւմք լալմ պիւրալթիւնէն
թէֆթիք օլունալալթ տէր էօհտէ ի-
տէնք միւրթալիւրալ պէհէմալալ հա-
մալթսինի պիւրան թառախալ ինչ
իւզրէ մէքիւր իւզիւ տէ ֆէվիլէլա-
տէ օլարաք աղլընմաք օլան լալմ
թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ շուպալթը
բուսիւնին եիկիւրիւնէն սալթ կիւնիւ
գալթը գալթիսի վէրիւմք ինչտէն,
թառալա թալիպ օլունալըն եւվի
մէքիւրալ տալթ եւտիտէ Տարի
Շուրայի ասքերիյէ կէրէլէրի:

18 շուպալթ 1879
Պապը Սէրապէրի

Թեան մալին տեալութիւնք, ինչպէս
որ Մալիւր էֆէնտի մեք կը ներկայա-
ցնէ, ինչ կընար արտաւարական ըլլալ
պէտք է որ գործը խորալմալ գգայ
անհամեմատ աղաւորութիւնն մը:

Նիւն մեր ընտաղատալութեան մէջ
քիչ մը խիտ եղանք և մանր բի-
ծերն ալ յառաջ բերինք, պէտք է
որ մեծապատիւ հեղինակն համալ-
ուած ըլլայ թէ խիտ և անապա-
քանալատութիւնն այն պատիւ միւրթ
տեղի ունի, և քա ծանրակշիւ և ըն-
տիր հրապարակութիւն մը քննադա-
տելու բաղդը կ'օրնենայ օր:

Մեր վերջին խօսքը հեղինակին
ինքնակցութիւն մ'է աղաւոր հեղի-
նակաց գեղեցիկ ճանալ մը բացած
ըլլալուն և ամենուն ճիշդ ուսման
օրինակ տուած ըլլալուն համար, և
բաղձանք մը թէ օր առաջ կարենալք
իւր ընդարձակ հրատարակութիւնն
ստանալ:

ՏԻՐԱՅԻ

Ա. Զ. Գ.

Երազի խոն՝ վերնաշարի թիւ 21
ունենակը, ամեն օր՝ կէս օրէն վերջը,
թուրքերէն, յաղորդարէն և Անդրի-
արէն լեզուաց դասախօսութիւնք
խիստ զօհացուցիչ կերպով կաւանդ-
ուին, և մի և նոյն յեղունակով ամեն
տեսակ գրութիւններ՝ այսինքն առեւ-
տըրական և ընտանեկան թղթակցու-
թիւններ, բարեկամական նամակներ
և արդարադրեալ—դարձեալ խիստ կա-
նոնաւոր կերպով կը խմբագրուին:

ԿԱՄԱՐԱՆԱՆԻ

ՏԱՄԱՏԵԱՆ ԶՈՒՂԱՐԱՆ

Օրոշանք 463

Հայ, Տաճիկ և Խորապաղի տաղա-
րական տառեր իրենց ամեն տեսակ-
ներով կը գտնուին պատրաստ խիստ
արժանի գրքերով:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՄԻՆԱՍ ԶԵՐԱԶ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՍՏԱՒԱՆ

Արտաւան Տաղապաղի

Հեղինակը Հայ պատգամաւորու-
թեան հետաքրքրաշարժ և կարեւոր
պատմութիւնն իրոյս ընծայելու ձեռ-
նարկած ըլլալով, այս անգամ կը հը-
րատարակէ առաջին մասը, որ կը
պատմէ պատգամաւորութեան կատա-
րած գործերն իտալիայ մէջ, իրիմեա-
նի Պօլսէն մեկնելէն մինչև փարիզ հաս-
նիլը:

Կը ծախուի գլխաւորաբար Դու-
կասեան գրատունը, գին 1 ֆրանք:

ՃԱՇԱԿ

ՀԱՅ ՄԱՏԵԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՏԱՆԻ ԼԵՁՈՒՄԻ

Աշխատանքի տեղադրութեան և Գիտելու համար

Ազգային հեղինակաց զանազան
գործերէն քաղեալ ընտիր հաւաքա-
ծոյ մ' է Արձակ և Ստանաւոր, որով
բանասերը կրնան կատարեալ ճաշակ
մ' առնուլ արդէն Հայ մատենագրու-
թեան վրայ:

Գործը տաղադրութեան յանձնուած
ըլլալով, ծախքը փոքր ի շատէ թե-
թեւեղեալ համար բաժանորդագրու-
թիւն մը բացուած է բոլոր գրաւա-
ճառաց քով:

Բաժանորդագրութեան գինն է
2 ֆրանք. իսկ տաղադրութեան յետոյ
3 ֆրանքի պիտի ծախուի:

ԴԻՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՌՈՑ

ՅՈՐԴԱՆԻ Գ. ՄԱՐԿԵԱՆ

Ի պէտք ազգային վարժարանաց

Խօսք տաղադրութիւն Գ. Մարկեան

Ամեն հայ գրաւաճառաց քով կը
գտնուի: Գին 90 սանթիմ:

ՆՈՐ ԸՆԹԵՐՅՈՒՆ

Յօդուր Գ. Մարկեան

Բաղմահմուտ Մամուրեան էֆէն-
տիի սոյն 140 երեսէ բաղկացեալ նոր
գործը, որ իւր կատարելութեամբ
կը յուսանք թէ մուտ պիտի գտնէ բո-
լոր ազգային վարժարանաց մէջ, իդ-
միրի Տէմետեան տաղարանէն հասած
ըլլալով, կը ծախուի Եֆէն-Ջամի Զի-
լինիլիքէր ճառագործի թիւ 2, Ս. Ղու-
կասեան գրատունը և ուրիշ գրաւա-
ճառաց քով: Գին 1 ֆրանք:

ԻՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԼՆ

Կ. Ս. ԻՍԻԹԻՆԻԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼԻՍԿՐՈՑ

ՂԱՍԱԲԱՆ ՆՕՐՈ ԽԱՆ

ՇԻՐԱԲԵԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈՒԿԵՆԱԿԱՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1879 ՓԵՏՐՈՒՄ 1 ՀԻՆԳՇԱԲԵԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆԱՍ ԶԵՐԱԶ 28

ԲՈՒԹՈՐԱՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈՒԿԵՆԱԿԱՆԵՐԸ

Table with 3 columns: Item number, Description, and Price. Includes items like '1 45 Նէնիմահալէն Մէլարայ' and '2 30 Նէնիմահալէն Մէլարայ'.

ԱՐԶԱՆԻ ԳԵՂԷՆ

Table with 3 columns: Item number, Description, and Price. Includes items like '1 45 Արձակուած յէն, Գուրուշ' and '2 45 Արձակուած յէն, Գուրուշ'.

ԱՐԶԱՆԻ ԵՂԷՐ

Table with 3 columns: Item number, Description, and Price. Includes items like '1 45 Պէյթօղ, Բաշապ, Գանձաւ, Ա. Հիսար' and '2 45 Արձակուած յէն, Գուրուշ'.

ՋՐԶԱՆ

Ամերիկայի Ջրահաններ
մեծ և փոքր, երկա-
թէ հաստամուտն խող-
վակներով թէ ջրհեղ-
ներու և թէ խորունկ
հորերու համար աժան
գներով կը ծախուի և
Պոլսի Ղալաթիա Մի-
նասեան և ընկերաց
Ամերիկայի մալաղան:

ԿԱՐԻ ԳՈՐԾԻՔ

Փոքր ալանձէր կոչուած ձեռ-
քով գործող ու անքակ կար կարող
գործիքը ամեն տեսակ կար մեծ գին

րութեամբ կը կարէ ու գինն ալ ա-
ժան է, երաշխաւորութեամբ կը տըր-
ւի, աւրուածները կը շտկուի ու կա-
րել չդիտողին դաս կը տըրուի. կը
ծախուի և Պոլսի Ղալաթիա Մինաս-
եան և ընկերաց Ամերիկայի մալաղան:

ՍՈՒԹԻՆԻ ՇԻՐՈՐ

Յայտնի է որ երախայք ծնանելէն
մինչ երեք տարեկան հասակը դրե-
թէ շարունակ փոքր ցաւ. փորհարու-
թիւն, ստամոքսի անհանդստութիւն,
անքուն մնալ, ջրային գրգռութիւն
և այլն կուրենան, մանաւանդ ահա
հանելու միջոցին, և այս նեղութիւն-
ներն ալ աւելի կը սաստիկանան ամառ-
ւան տաք եղանակին: Սուրբինի Շի-
րօքը վերայիցեալ դժուարութեանց ա-
մենուն ալ առաջը կառնէ ու կը բը-
ժլկէ, որով երախան կը հանգչի ու
կը զօրանայ յաւաքութեան մեծ իւր
ծնողաց: Գործածողները շատ գոհ
են: Բազում կրնայ փորձել. գինն ա-
ժան է. նորածին երախայից կաթի-
լով կը արուի, վեց ամիսէն վեր եղ-
ղին օրը երեք անգամ զրգայի. կը
ծախուի և Պոլսի Ղալաթիա Մինաս-
եան և ընկերաց Ամերիկայի մալաղան:

Table with 2 columns: Item number and Description. Includes items like '3 30 Պէյթօղ, Բաշապ, Գանձաւ, Ա. Հիսար' and '8 45 Պէյթօղ, Բաշապ, Գանձաւ, Ա. Հիսար'.

ԿԱՄԱՐԱՆԵՆ ԵՂՆՈՂ ՇՈՒԿԵՆԱԿԱՆԵՐԸ

Երաշխաւորութիւն

Table with 2 columns: Item number and Description. Includes items like '2 45 Գաւ, Իսկ, Պէյթօղ, Բաշապ, Գանձաւ, Ա. Հիսար' and '3 30 Պէյթօղ, Բաշապ, Գանձաւ, Ա. Հիսար'.

ԱՐԶԱՆԻ ԳԵՂԷՆ

Table with 2 columns: Item number and Description. Includes items like '2 45 Ուղղակի Արձակուած յէն' and '9 30 Գաւ, Պէյթօղ, Բաշապ, Գանձաւ, Ա. Հիսար'.

ԱՐԶԱՆԻ ԵՂԷՐ

Table with 2 columns: Item number and Description. Includes items like '3 45 Իսկ, Գաւ, Պէյթօղ, Բաշապ, Գանձաւ, Ա. Հիսար' and '9 45 Գաւ, Պէյթօղ, Բաշապ, Գանձաւ, Ա. Հիսար'.

Ամեն ուրեմ յառաջ Կին կամուրջն չող ենաւ մ' ել-
ներով իսկ, Գուրուշ, Պէյթօղ, Գանձաւ, Ա. Հիսար,
Գանձաւ, Բաշապ, հանդիպելով Պէյթօղ պիտի երթայ և ժամը
5 1/2ին Պէյթօղն պիտի երթէ և յիշեալ նաւատարայներն հա-
ղիկելով կամուրջ պիտի վերադառնայ:

Լրացիր ամեն օր կը հրատարակուի
բաց ի կերակի և ամս օրերէ:

Բաժանորդագրութեան տեսն է Ղա-
լաթիա Սանադճըլար ճառագործի թիւ
193, Նոր խան Մարտի խմբագրատու-
նը: Իսկ գաւառաց մէջ հեռուեալ հոգա-
րարձուաց գրատեսակները:

- ՋՄԻԿԵՆԻ, Ստեփան էֆ. Տէյիւ Եան-
նիկԱՄԻԿԵՆ, Խորով » Եանիճեան-
ՊՐՈԹԱՍ, Ստեփան էֆ. Թանիկեան-
ԲՈՏՈՒՄԻ, Արթ. Տ. Արիստակէս ա-
ւագ քահանայ Գեղեան-
ԱՂԱՐԱՆԻՊՈԼԻՍ,
ՍԱՄԱՐԻՆ,
ՏՐԱՊԵՆԻՍ, Ս. Լեւոնեան էֆ. Եանի-
ԱՄԱՐԱՆԻ,
ԵԻՊԻՍԻՍ,
ԽԱՐԵՆԻՍ,
ԵՐԶՆԻՍ, Թադէոս էֆ. Բաղրատունի-
ԿԱՐԻՆ, Կարապետ » Զաքարեան,
ՄՈՒՐՏ, Մկրտիչ » Փօթիկեան,
ՎԱՆ,
ԲԵՐԻՍ, Աղբորի » Խորաճեան,
ՏԵՐԻՍԵՆԱԿԵՐՏ, Թովմատ էֆ. Թադ-
ճեան,
ԵՐԵՍԻՍ,
ՄԱՐՏԻՆ,
ՅՈՒՐԵՆ, Ֆէրհատ աղա Ս. Ֆէրհատ-
եան,
ՏՓԻՍ, Պ. Նիկողայոս Տ. Ղաւորեան-
ԿԱՆԿԱՐԱՆ, Պետրոս աղա Հէրիմեան: